

Liikuntapalveluiden kehittäminen: osa-alueet ja vaiheistus

25.10.2023
Minna Särelä

Liikuntapalveluiden kehittämisen osa-alueet

1. Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu (MATSU-yhdyspinta)
2. Investoinnit
3. Liikuntapaikkojen käyttö ja ylläpito
4. Kaluston ja tilojen käyttö ja tarpeet
5. Toiminnan kehittäminen
6. Kokonniemen rooli

1. MATSU-yhdyspinta: tunnistetut haasteet ja pullonkaulat

- ”Liikunnan olosuhteisiin vaikutetaan kaavoituksella. Kaavoitus on eri näkökulmien yhteensovittamista maankäytön suunnittelussa. Terveys- ja arkiliikunnan sekä toisaalta myös harraste- ja kilpaurheilun näkökulma on tärkeä saada mukaan, mutta se ei nykyisin aina toteudu. Kaavoituksen osapuolilla ei aina ole riittävästi tietoa suotuisista liikuntaolosuhteista ja/tai paikallisen toiminnan tarpeista.”
- ”Kaavoituksessa on tarpeen kehittää asumisen, liikenteen, palveluiden ja työpaikka-alueiden ohella myös arkiliikunnan, kävelyn ja pyöräilyn, liikuntapaikkojen sekä ulkoilun olosuhteita.”

<http://liikuntakaavoitus.fi>

- Liikunnan olosuhteisiin liittyvä suunnittelu on ollut erillään muusta maankäytön suunnittelusta.
- Tieto eri liikuntaan liittyvistä rakennushankkeista ja niiden eri vaiheista ei aina kulje systemaattisesti kaupunkiorganisaation sisällä.
- Liikunnan olosuhteisiin vaikuttavien maankäyttötarpeiden ennakointi on ollut vaikeaa.
- Maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa on tarvetta hahmottaa entistä laajempia kokonaisuuksia ja yhdyspintaa liikunnan olosuhteisiin.

1. MATSU-yhdyspinta: toteutetut kehittämistoimet

- Liikuntapalvelut on mukana Maankäytön toteutussuunnitelmassa (MATSU) 2023-2027 (Kaupunkikehityslautakunta 11.4.2023 §54, KH 17.4.2023 §144).
- Liikuntapalvelut osallistuu Kaupunkikehityksen ja Kaupunki-infran yhteistyöpalaveriin.
- Liikuntapalvelut on mukana Meritullin asemakaavatyössä / liikunta- ja puistoalueiden kehittäminen.
- Liikuntapalvelut osallistuu keskeisten alueiden osayleiskaavatyöhön liittyvään veneily-/venepaikkaselvitykseen.
- Liikuntapalvelut osallistuu keskeisten alueiden osayleiskaavatyöhön liittyvään uimarantaselvitykseen.
- Porvoon kaupungin liikuntapaikkatiedot on päivitetty ajan tasalle julkiseen kansalliseen liikuntapaikkarekisteriin (LIPAS).
- Hankittu yhdessä Kaupunkikehityksen kanssa rajapinta LIPAS:ta kaupungin karttapalvelu Louheen -> ajantasainen tieto on avoimen rajapinnan kautta mm. kaavoituksen ja kaupunki-infran käytettävissä.
- Kråkön soranottoalueen virkistyskäytön yleissuunnitelman (Rudus Oy) kommentointi on tehty yhdessä kaavoituksen kanssa (2022-2023).

1. MATSU-yhdyspinta: tulevat kehittämistoimet

- Maa-alueiden käytön suunnittelun prosessia kehitetään yhteistyössä siten, että Liikuntapalvelujen asiantuntijuus hyödynnetään johdonmukaisesti.
- Liikuntapalvelut osallistuu kaavatyöhön mm. asuinalueiden, yleisten alueiden, julkisiin palveluihin (kuten kouluhankkeet) sekä myös liikuntaan/ulkoiluun/vapaa-aikaan liittyvissä yritystonttikohteissa.
- Toteutetaan liikuntapaikkasuunnitelma.
- Kehitetään sisäistä tiedonkulkua suunnitteluvaraus- tai kaavamuuotshankkeista.
- Tiivistetään yhteistyötä ulkokuntoiluolosuhteiden yhteissuunnittelussa.
- Tunnistetaan ja hyödynnetään yhteishyödyt kaupunki-infran kehittämisessä arkiliikunnan edistämiseksi esim. puistokäytävien ja kevyen liikenteen väylien suunnittelulla.

2. Liikuntaan liittyvät investoinnit

Tunnistetut haasteet ja pullonkaulat:

- Liikunnan investointeja on valmisteltu erillään muusta investointisuunnittelusta.
- Tieto eri investointihankkeista ja niiden eri vaiheista ei kulje organisaation sisällä systemaattisesti / kulkee sattumanvaraisesti.
- Investointiprosessista ja sen vuosikellosta on epäselvyyttä, ja investointitarpeiden koostamisessa poikkialaisen keskustelun lisäämisen tarvetta.
- Investointitarpeiden ennakointi on haasteellista. (Asiat muuttuvat matkan varrella.)
- Investointien suunnittelussa on tarvetta laajempien kokonaisuuksien hahmottamiselle.
- Tunnistettu tarve avoimelle ”kolmikantakeskustelulle” (Kaupunki-infra-Toimitilat-Liikuntapalvelut) jo investointilistan valmisteluvaiheessa.

Toteutetut toimet:

- Investointikokonaisuuden läpinäkyvyyttä on parannettu.
 - Liikunnan investointihankkeille on perustettu yhteinen Teams-alusta, jossa kaikki liikunnan investointihankkeet ovat omina kanavinaan ja jossa on mukana edustajia Elinvoimasta, Liikuntapalveluista, Kaupunki-infran hallinnosta, suunnittelusta ja rakentamisesta.
- Liikuntapalvelut on mukana Kaupunki-infran ja Kaupunkikehityksen yhteistyöpalavereissa.
- Yhteistyötä on tiivistetty mm. koulupihojen suunnittelun osalta.
- Liikuntapalvelut osallistuu yhteissuunnitteluun, esim. Keskuskoulun piha-alueet & Pallokentän huollon tilat.

2. Liikuntaan liittyvät investoinnit

Tulevat kehittämistoimet:

- Lisätään liikuntainvestoinnit karttapalveluun (muiden suunnitteluprojektien aluerajaukset löytyvät Louhesta), jolloin ennakoitavuus ja yhteensovittaminen paranisi.
 - Edellyttää lisäresurssia.
- Toteutetaan liikuntapaikkasuunnitelma, jonka yhtenä tavoitteena on parantaa liikuntaan liittyvien investointien ennakoitavuutta.
- Varmistetaan liikuntainvestointien valmistelun resursointi ja tietotaito.
- Koordinoidaan tulevat liikuntaan liittyvät investoinnit kaupunki-infran ja toimitilojen kanssa. Kilpailutetaan investointeihin liittyvät hankinnat ja urakat siinä yksikössä, missä on asian vahvin asiantuntemus (esim. maanrakennusurakat kaupunki-infrassa).

Esiin nousseet kysymykset:

- Vaatisiko kaupungin investointiprosessi laajempaa tarkastelua ja määrittelyä? Olisiko toimialojen laajemmasta yhteistyöstä investointisuunnitelman laatimiseksi hyötyä?
- Tunnistetaanko toistuva valmistelu- ja päätösprosessi eri tyyppisissä, liikuntaan liittyvissä investoinneissa (esim. liikunnan tarpeista lähtevät muutokset kiinteistöön / uusien liikuntatilojen rakentaminen, ulkoalueisiin liittyvät liikuntainvestoinnit)? Prosessit tulisi yhdenmukaistaa ja ohjeistaa.

3. Liikuntapaikkojen käyttö ja ylläpito: tunnistetut haasteet ja pullonkaulat

- Yksikköjen toimialueiden raja on perustunut mm. asemakaava-alueisiin tai kiinteistön tontin rajoihin, mikä ei kaikissa tapauksissa välttämättä ole tänä päivänä paras tai kustannustehokkain ratkaisu.
- Tiedonkulku ja yhteistyö ei ole ollut näkyvää.
- Työnjako ei välttämättä ole näyttäytynyt selkeänä niissäkään tapauksissa, missä perusteet sille olisi ollut olemassa.
- Kaupungin omistamien tilojen osalta haastetta tuo, että tilojen pääkäyttäjä muuttuu päivän aikana (esim. päivällä koulutuspalvelut, illalla liikuntapalvelut).
- Rajapintojen tarkastelua ja keskustelua tulee tehdä, jottei hukata resurssia tehottomien toimintatapojen vuoksi.
- Yhteishankintojen mahdollisuus koulujen tiloihin (esim. liikuntavälineet) tulisi selvittää ja hyödyttää.
- Koulujen liikuntasalien sisäisten vuokrien laskuttamiseen ja liikuntapaikkojen korjauskustannusten jakoon liittyy epäselvyyksiä ja avoimia kysymyksiä.
- Toimitilat-Kaupunki-infra-Liikuntapalvelut –kolmikannan tulisi toimia tiiviimmässä yhteistyössä myös tässä asiassa (investointien lisäksi).

Tilojen pääkäyttäjistä huolimatta vastuu kaupungin tiloista on kuitenkin aina Toimitiloilla

Ylläpito = kiinteistön seinien sisällä oleva (sis. kiinteät laitteet) ja kiinteistön tontin alue. Yleisistä alueista puhuttaessa käytetään myös termiä "kunnossapito".

3. Liikuntapaikkojen käyttö ja ylläpito

- **Toteutetut toimet / kiinteistöt:**

- Säännölliset yhteistyötapaamiset liikuntalaitosten (Max Roos) ja Toimitilajohdon (Mika Söderström, Antti Kinnunen) välillä 2023 alkaen koskien korjaushankkeita ja pitkän tähtäimen suunnittelua (pts)
 - Esimerkkejä Toimitilojen kanssa yhteistyössä toteutetuista parannuskohteista:
 - Uimahallin katto / pts ja toteutus (v. 2022)
 - Urheiluhallin katto / pts ja toteutus (v. 2022)
 - Uimahallin valaistuksen uusiminen (v. 2021-2022)
 - Uimahallin energian talteenottojärjestelmän rakentaminen (uusi) (v. 2023)
 - Urheiluhallin lämmönvaihtimien vaihto (2023)
- Käytetään yhteistä Granlund Manager –järjestelmää (kiinteistön elinkaaren johtaminen) liikuntalaitoksissa (ylläpito ja pts = pitkän tähtäimen suunnittelu) -> yhteinen dokumentaatio sovitusta sekä toteutetuista toimenpiteistä

3. Liikuntapaikkojen käyttö ja ylläpito

- **Toteutetut toimet / alueet:**

- Yhteistyö yksiköiden välillä koskien alueiden kunnossapitoa ja parannus-/uudishankkeita, esim.:
 - Kaupunki-infran **nurmialueiden** ilmastus liikuntapalvelujen toimesta tarvittaessa.
 - Synergiahyöty **asfalttitoissa** / Kaupunki-infran puitesopimus & kaupungin oman osaamisen käyttö (esim. Hinthaaran skeittialueen korjaus, jäähallin pihan asfaltointi).
 - Win-win: Yhteistyö & synergiahyöty **metsä- & hakkuutoissa**: raivaus- tai puunpoistotarpeita ulkoilukohteiden ylläpito-, kunnostus- ja uudishankkeissa <-> metsän /puun myynti Kaupunki-infralla
 - Kaupunki-infra tilaa hakkuutyön, vastaa kustannuksista ja pitää puunmyyntitulot
 - Liikuntapalvelut ”saa” palvelun veloitusetta
 - Työtä ja aikaa säästyy, kun se johdetaan yhden tekijän toimesta.
 - **Kiertotalous & maamassojen kierrätys & hyödyntäminen** säädökset huomioiden (mm. Jukola-kilpailukeskuksen maamassat hyödyksi Holkenin reitin rakentamiseen/parantamiseen, Kuninkaanportista louhe Holkenin reitin P-paikan rakentamiseen).
- Käytetään yhteisiä/**samoja** sopimus-/puitetoimittajia (mm. hissi-, kattotyö-, sähkötyö ja pienkorjaukset, rakentaminen).
- Osallistutaan koulutilojen ja piha-alueiden **suunnitteluun**.
- Tutkitaan synergiahyödyt ja **pilotoidaan kunnossapitojärjestelmää yhteistyössä** Kaupunki-infran kanssa (katujen kunnossapito / ulkoliikuntapaikkojen ja retkipaikkojen kunnossapito). Palvelulla on arvoa ja mahdollisuuksia myös matkailun kehittämisen näkökulmasta (matkailun kehittämispäällikkö mukana).

3. Liikuntapaikkojen käyttö ja ylläpito

- **Tulevat kehittämistoimet:**

- Toteutetaan liikuntapaikkasuunnitelma. Samalla selvitetään nykyisten liikuntapaikkojen (sekä liikuntalaitokset että ulkoliikuntapaikat) ylläpidon vastuunjako ja tehdään tarvittavat muutokset työalueisiin.
- Otetaan ulkokuntoiluvälineet mukaan seuraavaan leikkipuistovälineiden kilpailutukseen (yhteistyö kaupunki-infran ja hankintapalvelujen kanssa).
- Konelumityösopimukseen sisältyvien alueiden tarkastelu & määrittely (kevät -24) sekä rajapintojen määrittely ja sopiminen. (Nykyinen sopimuskausi päättyy tulevan talven jälkeen. Toteutetaan tulevan sopimuksen aluemäärittely yhteistyössä Toimitilojen kanssa.)
- Timmin jatkokehitys, jonka tavoitteena on tilojen käytön sujuvoittaminen ja tehostaminen. Liikunnan tilojen liittäminen osaksi kaupungin Tilat palveluna –kehittämistä.
 - Sähkölukitus <-> varausjärjestelmä
 - Pilottikohde syksy-23/talvi -24
 - Timmi-järjestelmän laajempi käyttö
 - Esim. kirjaston kokoustilat
 - Timmi-Kurre-rajapinnat

4. Kaluston ja tilojen käyttö ja tarpeet

Tunnistetut haasteet ja pullonkaulat:

- Tiedonkulku ja yhteistyö ei ole ollut näkyvää.
- Kalustossa ja sen tarpeessa on näyttänyt olevan päällekkäisyyttä, vaikka perusteet erillisille tarpeille olisikin ollut olemassa.

Toteutetut toimet:

- Kalustoa lainataan puolin ja toisin tarpeen mukaan.
- Laite- ja kalustohankinnoissa hyödynnetään osaamista yli yksikkörajojen (esim. traktorihankinnan ennakointi ja tarjouspyynnön määrittely).

Huomionarvoista: kaluston mallit ja tyypit määritellään käyttötarkoituksen ja tarpeen mukaan; laitteiden käyttö tapahtuu usein samanaikaisesti (työpäivän aikana), joten tietty kapasiteetti / määrä kalustoa on välttämätöntä.

4. Kaluston ja tilojen käyttö ja tarpeet

Tulevat kehittämistoimet:

- Hoitoalueiden/-kohteiden (nurmialueet, aurattavat alueet) tarkastelu ja mahdollisesta uudesta työnjaosta sopiminen Kaupunki-infran ja Toimitilojen kanssa tiedossa olevien rajapinta-alueiden osalta (Fluent-pilotti).
- Liikuntapalvelut-yksikön toimitilaratkaisu: nykyiset toimistotilat Careeria/Practicum-talossa (Ammattitie 1) ovat toimivat ja tarkoituksenmukaiset, työn erityisluonteen huomioivat, mutta niiden etäisyys muihin yksiköihin ei edistä poikkialaista yhteistyötä.
 - Tarkastellaan, löytyisikö keskeisemmällä sijainnilla toimivia tiloja, jotka tukisivat paremmin liikuntapalveluiden poikkialaista yhteistyötä yli toimialarajojen.
 - Työn sujuvuuden kannalta tarvitaan riittävät varastotilat sekä pysäköintimahdollisuus.
 - Kokkonniemi tai Nimbus-talo olisi luonteva sijainti tulevaisuudessa.

5. Toiminnan kehittäminen: tunnistetut haasteet ja pullonkaulat

- Liikuntatilojen ja –alueiden käytön ja varausten **koordinoitavuuden** tarve on kasvanut uusien liikuntapaikkojen myötä.
- Tarve kehittää työvuorosuunnittelun yhtenäisiä käytäntöjä - mm. vapaa-aikapalveluissa on ollut käytössä vanhoja käytäntöjä, jotka ovat työläitä, manuaalista työtä eri vaiheissa vaativia ja siksi alttiita inhimillisille virheille.
- Ohjatussa toiminnassa on tuotettu päällekkäisiä palveluja.
- Nykyaikaisen tekniikan, työkalujen ja palveluiden hyödyntäminen on ollut osittain vähäistä.

5. Toiminnan kehittäminen: toteutetut kehittämistoimet

(sis. yhteistyö KoMbin kanssa)

- Liikuntatilojen ja -alueiden varauksissa on siirrytty sähköiseen asiointiin (hakemuslomakkeista sähköiseen Timmi-asiointiin) vuonna 2022.
- Titanian käyttöönotto työvuorosunnittelussa on toteutettu vaiheittain vuodesta 2023 alkaen.
 - Uimahallin osalta käytössä alkuvuodesta 2023 alkaen.
 - Samassa yhteydessä on tarkistettu mm. työaikamuodot ja oikeellisuus järjestelmissä.
- Palvelutuotannon/ liikunnanohjauksen tarjonnan suunnittelussa on käynnistetty säännöllinen yhteistyö KoMbin kanssa.
 - Liikuntaryhmiä siirretty liikuntapalveluilta KoMbiin, mm. viimeisimpänä maahanmuuttajien uinti (perusteluna synergia KoMbin Moi-pisteen kanssa).
 - Aiemmin siirretyt ryhmät (2021 päätöksen mukaisesti).
- Seurakirjeen uudistaminen sähköiseksi uutiskirjeeksi.
- Panostuksia viestintään (esitteiden ilme & toteutus).
- Sopimukset sähköisinä Cludia-järjestelmään.
- Uutena toimintona Sporttikurssi 7-11-vuotiaille lapsille & huoltajilleen yhteistyössä urheiluseurojen kanssa.

5. Toiminnan kehittäminen: tulevat kehittämistoimet (sis. yhteistyö KoMbin kanssa)

- Titania-työvuorosuunnittelujärjestelmän käyttöönoton loppuun saattaminen muiden liikunnan toimipisteiden osalta.
- Siirtyminen työkorvausmalliin liikunnan tuntiohjaajien osalta. (HPK:n vastuulla valmistella työkorvaussopimus Henkkaan.)
- Liikuntapalveluiden ja KoMbin liikuntakurssien yhteissuunnittelu & mm. osallistujien ristiintarkastelu päällekkäisyyksien poistamiseksi, työnjaon selkeyttämiseksi ja palvelutarjonnan kehittämiseksi.
- Vesiliikuntatarjonnan selvittäminen ja kokonaisarvio - haasteena niukat allastilat asukasmäärään ja kysyntään nähden.
- Liikuntaneuvonnan laajentaminen (lapsiin, nuoriin, perheisiin) resurssien mahdollistamassa laajuudessa.

6. Kokonniemen rooli

Toteutetut toimet liikuntapalveluissa:

- Kommentoitu suunnitelmia
- Osallistuttu käyttäjäpalaveriin (jäälajit, jalkapallo)
- Mukana ohjausryhmässä

Tulevat kehittämistoimet:

- Yhtiön ja kaupunkiyksiköiden suunnittelua tekeville otetaan käyttöön yhteinen projektinhallinnan sähköinen työkalu, jonka avulla vastuuta, aikataulutusta ja tehtäviä voidaan jakaa läpinäkyvämmiin ja koordinoituihin.
- Yhteinen koulutus työkaluihin marraskuussa 2023.
- Kokonniemen vastuualue- ja johtamismallin kehittäminen ja yhteensovittaminen liikuntapalveluiden organisaation ja henkilöstön kanssa.

Päävastuu hankkeesta on kehitysyhtiöllä (ja kaupunginhallituksella).

Yleisten alueiden osalta suunnittelua ja toteutusta myös kaupungin yksiköille (Liikuntapalvelut, Kaupunki-infra); alue- ja työnjaosta sopiminen erittäin tärkeää.

Liikuntapalveluissa on paljon alan osaamista, kokemusta ja käyttäjäryhmien tuntemusta.

Liikuntapalvelut toimii mieluusti asiantuntijana liikuntaan, liikuntatarpeisiin ja liikuntapoliittisiin kysymyksiin liittyvissä keskusteluissa, suunnittelussa ja kehittämisessä.

Vuosikohtaiset painopisteet liikuntapalveluiden kehittämisesssä

2022

Kaupungin organisaatiomuutoksen valmistelu, liikuntapalveluiden tuottamisen vaihtoehtoja hallintomallia tarkastellaan

2023

Kaupunki-infran, toimitilapalveluiden ja liikuntapalveluiden yhteistyötä ja keskinäistä vastuunjako selkiytetään

2024

Laaditaan liikuntapaikkasuunnitelma sisältäen

- selvityksen nykyisistä liikuntapaikoista sekä niiden ylläpidon vastuunjaosta
- vision tulevista liikuntapaikkatarpeista.

•Toteutetaan laaja-alainen kehittämisprojekti tunnistettujen kehityskohteiden mukaisesti.

2024: liikuntapaikkasuunnitelman laadinnassa hyödynnettävät materiaalit ja lähteet

- Nykyisten liikuntapaikkojen selvitys: liikuntaohjelmaa varten tehdyt selvitykset, liikuntapalveluiden muut tietokannat ja aineistot
- Nykyisten liikuntapaikkojen ylläpidon vastuunjako: kerätään tiedot yhteistyössä liikuntapalveluiden, toimitilapalveluiden ja kaupunki-infran kanssa
- LIPAS & Louhi paikkatieto- ja karttadata
- Visio tulevista liikuntapaikkatarpeista: Kokonniemen selvitys- ja suunnitteluaineisto, osallistuvassa budjetoinnissa 2023 ja 2024 jätetyt kuntalaisten ideat, keväällä 2023 toteutettu liikunnan ja hyvinvoinnin kysely, seurafoorumien osallistaminen

PORVOO BORGÅ